

De i det vesten- og nordenfjeldske forekommende myrstrækninger er som regel af god beskaffenhed og let at opdyrke. Dybden er i almindelighed ikke større end, at man naar fast undergrund for grøfterne, og myrlaget er ganske godt formuldnet. Er saadan myr nogenlunde plan og fri for større rødder og sten, kan den blive den mest taknemlige jord at opdyrke og kan give de største avlinger af græs, naar den behandles paa ret maade. De sidste aars lette adgang til billig kunstgødning har gjort myrdyrkning mere rentabel og sikker, da denne gjødsel under vestlandske veirforholde virker baade hurtigere og sikrere end naturgjødsel.

Opdyrkning af hvidmosemyren bør man under vore forholde neppe indlade sig paa. De vil som regel koste langt mer, end de kan afgi.

MYRDIRKNINGENS FREMME

FOREDRAG PAA DET NORSKE MYRSELSKABS AARSMØDE 1907 AF O. GLÆRUM.

MYRKULTUREN beskæftiger i vore dage mange videnskabsmænd, hvis navne tildels har rullet langt ud over deres eget fædrelands grændser.

Statsunderstøttede selskaber til myrdirkningens fremme gives snart sagt i alle lande, hvor myrernes dyrkning spiller nogen rolle, og forsøgsstationer til løsningen af saavel praktiske som videnskabelige spørgsmaal har allerede været i virksomhed i mange aar saavel i Tyskland og Østerrige som i Danmark og Sverige m. fl. lande.

En ganske betydelig literatur over myrernes dyrkning og øvrige anvendelse foreligger som bekendt. Saaledes var det ifølge direktør *Hans Schreiber* fra 1ste juli 1901 til 1ste juli 1902 i fem germaniske sprog trykt 4050 sider i bøger og hefter, desuden 490 kortere og længere avisartikler i politiske blade.

Det kommer saaledes hvert aar en ikke ubetydelig mængde literatur til den allerede foreliggende.

Af dette vil det maaske fremgaa, at der ude i Europa nedlægges aarlig et betydeligt arbeide paa myrforskningens saavel som paa myrkultiveringens omraade.

Myrkulturen har i vor tid, da alt synes at have tendens til at specialisere sig, udskilt sig som en egen videnskabsgren af landbrugsvidenskaben.

Det vil kanske ogsaa af disse bemærkninger forstaaes, at det er ganske umulig i en forholdsvis kort tid at sætte sig ind i den literatur og videnskabelige forskning, som foreligger paa myrdirkningens omraade, ligesom det er vanskelig i et kort foredrag at behandle myrkulturen i sin almindelighed, da den egner sig bedre til at behandles afsnitsvis.

Som herrerne ved er myrernes eiendommelige overflade dannelser af ofte betydelig mægtighed, og de er dannede af planterester efter forskellige myrdannende planter, hvis særkjende er, at de fleste vokser paa meget fugtige og vandsyge steder.

Særlig rige paa myrer er nordligere lande som Norge, Sverige, Finland, Danmark og Nord-Tyskland, m. fl. lande.

Myrernes beskaffenhed.

EFTER sin dannelse og sammensætning skiller man som bekjendt mellem mange arter myr.

Den inddeling, som synes at være den korteste, om ikke i alle tilfælder den mest betegnende, turde være den tyske inddeling, der grupperer myrerne i tre store hovedafdelinger.

Den ene svarer nærmest til vore *græs-* og *starmyrer*, den andre til vore *hvidmosemyrer*, og den tredje danner paa et vis et overgangsled mellem disse og kan benævnes *overgangsmyrer*.

En nærmere beskrivelse af disse myrarters karakter, dannelsesmaade og forekomst faar undlades, jeg skal kun bemærke, at deres *botaniske* sammensætning — om man kan bruge et saadant udtryk — er meget forskjellig. Det samme gjælder ogsaa deres indhold af plantenæringsstoffer, idet græs- og starmyrerne er meget rigere paa *kvælstof* og *kalk* end de andre myrarter.

Dette forhold bør vi mærke os, da vort land er særlig rig paa græs- og starmyrer.

Desuden er myrmassen som regel *fastere* hos græsmyrerne end hos de andre myrtyper og er ofte mere formuldnet eller iallefald har lettere for at formuldne.

Myrjordens *fasthed* eller indhold af tørstof i et bestemt volum naturligt forekommende myr, *formuldningsgrad* og *procentlige* indhold af plantenæringsstoffer i tørsubstansen, samt hvilke *plantearter* som har deltaget i myrdannelsen, er faktorer, der væsentlig bestemmer en myrjords kulturværd.

Til at bestemme disse faktorer har man flere midler.

Først kan nævnes den *kemiske* analyse af myrjorden. Professor *Dr. Tacke* udtaler blandt andet om denne, at man i den kemiske og fysiske undersøgelse af *myrjorden* besidder et fortrinligt middel til at bestemme myrernes skikkethed for dyrkning og deres gjødselbehov og tilføier, at man ikke bør undlade en saadan undersøgelse, før man gaar til udarbejdelse af dyrkningsplaner.

Omtrent lignende anskuelser af myranalysen hersker ogsaa i Sverige.

I Bernau — den Bayerske myrforsøgsstation — ligesaa i den østerrigske forsøgsstation Sebastiansberg var man tilbøielig til at tillægge den *kemiske* undersøgelse mindre betydning, medens man lagde større vægt paa den *botaniske* og *fysiske* undersøgelse af myrerne.

Det har nemlig vist sig f. eks. i Donaumoos i Bayern, at myr, som viser samme indhold af fosforsyre, opfører sig meget forskjellig overfor fosforsyregjødelse, og i Sebastiansberg viser det sig, at myr med temmelig høit indhold af kvælstof er taknemmelig for kvælstofgjødelse.

Dette kommer af den forskjellige formuldningsgrad hos myrerne, og det sikreste er selvfølgelig i hvert specielt tilfælde at løse spørgsmaalet ved *dyrkningsforsøg*. Dog vil saadanne analyser have en større betydning og sikrere karakter for myrjordens vedkommende end for andre jordarter, da myrjorden som regel er mere ensartet over noget større felter og enklere i sammensætning; men det maa tages i betragtning, at myrjordens omvandling afhænger af de klimatiske forhold og af myrens botaniske sammensætning m. m., og paa grund heraf kan man ikke i praksis *direkte* overføre resultater fra den ene myr til den anden, selv om prøver fra disse to myrer arter sig ens i reagensglasset.

Græsmyrernes dyrkning ved sanddækning.

ANSKUELSENE, paa hvilken maade man bedst skal dyrke en græsmyr, er i de lande, jeg har besøgt, temmelig forskellige, og det vil desværre føre alt for langt at gaa i detaljer her.

I Nord-Tyskland, som jo er *sanddækkulturenes* egentlige hjemstavn, er endnu den anskuelse overveiende, at egentligt *agerbrug* — altsaa flere aars aaben ager med korn og rodfrugter — er meget usikker paa *ikke* sanddækket græsmyr.

Sanddækkulturen bestaar som bekendt deri, at myren samtidig eller efter en hensigtsvarende afgrøftning *overdækkes* med et sandlag af ca. 10—14 cm. tykkelse.

Den første betingelse ved behandlingen af en saadan kultur er, at *sanden aldrig ved pløining eller harvning bliver blandet med den underliggende myr*, og det var f. eks. ganske mærkelig at se, hvor godt sanddækket paa de første af Rimpau selv anlagte myrdamme i Cunrau havde holdt sig gennem alle disse aar.

Ved dette sanddække vil myrjordens fugtigheds- og varmekorforholde i overfladen forbedres, idet myrjorden under sanddækket beholder en jævn fugtighed, samtidig som den ikke udsættes for saa høie temperatursvingninger. Det jordlag, som rødderne udbreder sig i, bliver altsaa ved sanddækket bedre, hvad saavel varme- som fugtighedsforholdene angaar.

Imidlertid gik det paa sanddækkulturenes omraade som paa saa mange andre, hvor noget nyt skal indføres, at man tog feil og indførte og anvendte den rimpausche sanddækkkultur uden kritik paa myrer, der ikke egnet sig for denne kulturmetode, og den kom derved i vanry; men trods de mange feilslagne kulturer har dog det rimpausche princip holdt sig uforandret.

Disse feilslagne sanddækkkulturer har vistnok kostet tyskerne saavel som andre folk mange penge; men de har ogsaa lært tyskerne meget myrkultur i almindelighed og betingelserne for en sanddækkkultur i særdeleshed; thi om en saadan kultur skal lykkes eller totalt mislykkes vil i første linje afhænge af myrens *formuldningsgrad*.

Kun saadanne myrer er *modne* for paaførelse af et *tykkere* sanddække, hvis overfladeskikt til en dybde af 15—20 cm. er saa formuldnat, at man med blotte øie ikke kan opdage *rester efter de myrdannende planter*.

Myrernes tørlægning.

AFGRØFTNINGEN af græsmyrer, enten de er besandede eller ubesandede, sker dels ved lukkede, dels ved aabne grøfter. Man fordrer i almindelighed at grundvandsspeilet paa sanddækket myr sænkes ca. 1 m. under overfladen. Paa myrer uden sanddække derimod betydelig mindre, ca. 60—70 cm. og mindre efter hensigten med afgrøftningen og myrens beskaffenhed.

Afgrøftningens detaljer vil det føre for langt at behandle; jeg skal kun bemærke, at man ogsaa i udlandet benytter *torvgrøfter* af forskjellig konstruktion, hvor græsmyrens beskaffenhed egner sig for denne grøftetype. Disse er maaske de billigste grøfter og anvendes, som vi ved, i betydelig udstrækning ogsaa her i landet, særlig paa Jæderen.

En ting maa man tage i betragtning uanseet lukkematerialets art, og det er, at alle *raa myrer* ved afgrøftning vil synke sammen, og man maa, dersom man vil lukke grøfterne straks, tage grøfterne dybere end aabne, som jo lidt efter lidt kan uddybes, efterhvert som myren synker sammen.

Denne ulempe er imidlertid ikke den største ved at gjenlægge grøfterne straks; men sker gjenlægningen samtidig med myrens opdyrking, og grøfterne som følge deraf maa tages dybere end nødvendig for sænkningen af grundvandet til *passende dybde*, vil grundvandet med *et slag* sænkes til en betydelig dybde, der ofte vil være for stor.

Er *klimaet tørt*, og har myren en forholdsvis liden vandsugende evne, vil den paa grund af den *hurtige* og stærke grundvandsenkning komme til at lide af tørke, ikke alene saa at forstaa, at plantevæksten vil tage skade; men myrmassen i de øvre myrslag kan antage en yderst ugunstig fysisk karakter.

Myrer, som paa grund af en ufornuftig afgrøftning har taget skade paa den antydede maade, er det vanskelig senere at rette paa.

I egne med stærk nedbør og stor luftfugtighed er ovennævnte fare selvfølgelig meget mindre; men selv for saadanne egne gjælder i Tyskland og tildels andre lande den regel: *hellere for svag end for stærk afgrøftning i de første aar myrerne dyrkes*.

Det kunde maaske have sin interesse at berøre endnu mange ting vedrørende græsmyrernes afgroftning og hvad dermed staar i forbindelse; men jeg skal blot tilføie, at man hjemme hos os er gaaet ligesaa langt i anvendelsen af lukkede grøfter som f. eks. i Tyskland, de vestlige dele af Østerrige og i Jylland. Dette kommer antagelig deraf, at de samlede jordarealer hos os er mindre, og man er bange for de aabne grøfters »fladeslug«; desuden er forskellige lukkematerialier ofte let for haanden og bevirker, at grøfterne kan lukkes paa en nogenlunde billig maade. Men jeg har lyst til at bemærke, at det forundret mig at se, da jeg reiste i Tyskland og Østerrige, at man anvendte saa meget aabne grøfter og forholdsvis faa kostbare landbrugsmaskiner. Her hjemme kan man kanske sige det omvendte.

Jeg mener selvfølgelig, det er bra at anvende baade lukkede grøfter og maskiner; men man bør paase, at man ikke kommer ind i en retning, der karakteriserer sig derved, at *kan jeg ikke faa det bedste, saa lader jeg den ganske sag fare*; thi jeg ved, der gives gaardbrugere — maaske mange — som lader fin, god græsmyr ligge udyrket, fordi det vil overskride deres økonomiske evne at afgrofte den med lukkede grøfter. Til disse vil jeg faa lov at sige: dyrk myren ved hjælp af aabne grøfter, og den vil selv efter nogle aar skaffe eder penge til at lukke grøfterne for.

De før nævnte sanddækkkulturer bruges, som allerede paapeget, især i Nord-Tyskland. Deres værste fiende er ugræsset, og desuden er metoden meget dyr og kan kun med fordel anvendes, hvor jorden gennem aarrækker er oppe til aaben ager.

Af disse grunde bruges denne kulturmetode for græsmyrerne i liden udstrækning i Østerrige, Syd-Tyskland og Danmark.

I egne af disse lande, hvor de sammenhængende myrarealer er store, og hvor der saaledes er vanskelig at skaffe mineralske blandingsmidler, dyrker man *græsmyrerne* uden tilførsel af sand, grus og ler.

Man kan næsten sige, at man i saadanne egne, hvor myrdirkningen drives i stor maalestok, er gaaet væk fra at *indblande* sand og grus i græs- og starmyrer.

Dette er *regelen* ved den rationelle dyrkning af *græs- og starmyrerne* i nævnte lande; undtagelser findes selvfølgelig; men disse er forholdsvis sjældne.

Myrernes kalkning og gjødsling.

KALKNING AF GRÆSMYRERNE er et vanskeligt spørgsmål; thi ofte viser det sig, at myr, der ikke viser spor af kulsur kalk, ikke behøver kalkning. I dette tilfælde findes kalken som humussur kalk o. lign. I godt formuldne græsmyrer med passende afgroftning vil ofte kalkning være virkningsløs eller endog virke direkte skadelig; men i almindelighed vil en tilførsel af 100—200—250 kg. brændt kalk pr. maal være nødvendig.

Kalken maa meget omhyggelig nedharves, saa den blandes godt med myren.

Senere gives myren lidt mindre mængder kalk, f. eks. hvert 6te til 8de aar; ofte kan ogsaa denne kalkning helt undlades, dersom thomasfosfat benyttes.

Hvad der her gjælder kalken gjælder ogsaa tildels enkelte af de andre *gjødselstoffer*.

Det viser sig nemlig, at *kvælstofgjødsel* paa *godt formuldnede* græsmyrer, som er forholdsvis rige paa kvælstof, ingen nævneværdig eller lønsom indflydelse har paa avlingen. Et andet forhold viser *lidet formuldnede* myrer, selv om deres procentiske indhold af kvælstof er høit. Saadanne myrer vil i de første kulturaar være taknemmelig for kvælstofgjødsel.

Ligesaa gives en ganske svag kvælstofgjødsling, naar planterne sturer efter en ugunstig vaarperiode, eller høstsæden har lidt skade under overvintringen.

Fosforsyrebehovet er ogsaa forskjelligt efter myrens beskaffenhed. Mange græsmyrer er saa rige paa fosforsyre, at kun smaa tilskud er nødvendige af dette næringsstof.

Forekommer fosforsyren i form af fosforsurt jernoksyd, og denne forbindelse er *jævnt* og pulverformig fordelt i myrmassen, behøver myren en mindre tilførsel af fosforsyre, end om denne forbindelse forekommer ujævnt og i større korn og klumper.

Baade thomasfosfat og superfosfat anvendes, og det er nærmest et prisspørgsmaal, hvad der svarer sig bedst at benytte.

Af *kaligjødsel* bruges baade kainit og 37 pct. kalisalt. Anvendelsen synes nærmest at rette sig efter prisforholdene, naar det gjælder *græsmyrerne*; forholdet synes at være et andet for *hvidmosemyrernes* vedkommende, baade hvad kaligjødselens, fosforsyregjødselens og kvælstofgjødselens *art* betræffer.

Valg af de rigtige plantearter

og planteracer samt den rigtige saaningstid for disse er et af hovedpunkterne, skal myrdrykningen lykkes godt.

Paa vel formuldnede og godt behandlet myr kan de aller fleste kulturplanter give saavel i kvalitet som kvantitet ligesaa gode avlinger som paa nogen anden jordart.

Man kan dyrke rug, byg, havre, ærter, poteter og rodvækster. Af varieteter, der egner sig specielt for myr, gives flere; men da faa eller ingen forsøg findes over saadanne, som egner sig specielt for myr i vort land, er det vanskelig at opgive udenlandske sorter; men man kunde jo forsøge: Graarug, Norrlandsrug og Myrrug samt Myrhavre.

Imidlertid vil det føre for langt at gaa nærmere ind paa dette spørgsmål, ligesom jeg skal undlade en nøiere beskrivelse af anlæg-

ning af *langvarige enge paa græsmyr*. Jeg skal kun i meget korte træk fortælle, hvorledes dette gjøres i Jylland.

Man afgrøfter myren ved aabne grøfter, hvis dybde er ca. 1,0—1,3 m., og hvis indbyrdes afstand er fra 23 til 33 m. alt efter myrens beskaffenhed.

Jeg skal indskyde den bemærkning her, at i Tyskland grøfter man endnu svagere græsmyrer, som skal tjene til stedsevarende eng, idet man i Nord-Tyskland fordrer, at grundvandsspeilet i vækstperioden kun skal sænkes til ca. 50 cm. I andre egne, f. eks. i Bayern, sænkes grundvandet kun til 30—40 cm. Denne sænkning, har jeg seet kan opnaaes med en grøftedybde af ca. 60—90 cm. og en afstand af 30 til 50 m. mellem grøfterne. Ja, det hænder ogsaa, at afstanden er meget større.

Disse store afstande mellem grøfterne kan vi neppe benytte; thi vi maa erindre, at vor sommervarme er mindre, vor nedbør som regel større og grundvandet koldere, og kanske vore fleste myrer er seigere og mindre formuldne. Alle disse forhold tilsammen gjør, at vi maa grøfte noget stærkere.

Efter at man har grøftet myren paa den før nævnte maade, bruger man i Jylland at pløie den om høsten, dersom dette lader sig gjøre for trærester og tuer, og den kan bære hestene med truger. Man pløier til 6—8 tommers dyb og med *brede furer*, der straks trædes eller trømler til, *saa de ikke staar paa kant*.

Naar jorden er pløiet, bearbejdes den enten tidlig om vaaren paa tælen eller om høsten eller vinteren med harv, indtil de øverste 3—4 tommer er findelt.

Af gjødsel anvendes i regelen pr. maal ca. 15 kg. 37 pct. kali-salt og 35 kg. thomasfosfat, hvilket udsaaes enten *tidlig* paa vaaren eller om høsten.

Jorden er nu færdig til at besaaes med en græsfrøblanding, der maa vælges med omtanke efter myrens beskaffenhed, skal resultatet blive godt.

Efter saaningen rulles med en *meget tung* rul. I Nord-Tyskland brugtes en rul, som havde en vægt af ca. 1500 kg., og ved forsøgsstationen Bernau havde rullen en vægt af 2000 kg. Betydningen af denne tunge rulning af myrerne, saavel græs som mosemyrerne, er overmaade stor og dens virkning særdeles iøinefaldende.

Den ovennævnte fremgangsmaade med en gangs pløining og altsaa udlægning paa *første fure* er overmaade simpel og billig og som regel let at gennemføre.

Senere vedligeholdes kulturerne sædvanligvis ved en *aaarlig gjødsling* med ca. 12 kg. 37 pct. kalisalt og ca. 27 kg. thomasfosfat pr. maal.

Den beskrevne metode er nu den mest almindelige i Vest-Jylland. Tidligere, da man som regel krævede *sandtilførsel*, gik det kun smaat

frem med myrdryrkningen, medens det nu aarlig paa grund af den enkle fremgangsmaade tages betydelige myrrealer under kultur.

Andre dyrkningsmaader anvendes ogsaa alt efter myrernes beskaffenhed; men en videre behandling af disse ligesom *hvidmosemyrernes* kultur og den *afstorvede myrs dyrkning* maa gaas forbi.

Om dyrkning af hvidmosemyrer

skal jeg kun bemærke, at hvidmosernes kultur er maaske det interessanteste af myrkulturen, og neppe paa noget felt af landbruget ude i Europa har der i de sidste 40 aar været gjort større fremskridt.

Vi ved, at *hvidmosen er en meget mager jordbund*; men den har, vel at mærke rigtig behandlet, ogsaa værdifulde egenskaber.

Især er dens forhold overfor vand af betydning; thi man kan ved hensigtsmæssig afgrøftning praktisk talt i en hvidmosemyr regulere grundvandstanden, som man selv synes, saaledes at kulturplanterne til enhver tid har det nødvendige vand og heller ikke mere.

Det kommer af hvidmosens store kapilære ledningsevne, men paa samme tid let gennemtrængelighed for vand. Disse to egenskaber er ikke i den grad forenede hos de andre jordarter, da som vi ved lerjorden har en stor kapilær ledningsevne, men liden gennemtrængelighed, og hos sandjorden er dette forhold omvendt.

Disse to værdifulde egenskaber gjælder det at udnytte ved en *forsigtig* og *rational* afgrøftning og bearbejdning, og udføres afgrøftningen rigtig, og mosemyrens dybde er mindst 1 m., vil planterne yderst sjelden, selv i meget tørre aar, lide af tørke paa en mosemyr, naar myrens behandling forøvrigt er rigtig; men jeg vil gentage, at mosemyren i de aller fleste tilfælder er en meget mager jordbund, der trænger store mængder af kunstgødsel. Ligeledes vil dens værdifulde egenskaber overfor vand ikke komme i den grad i betragtning i nedbørrige egne med liden sommervarme som i tørre egne med varme somre, saa man maa tage alle ting nøje i betragtning, før man indlader sig paa nogen større opdyrkning af hvidmosemyr.

Mosemyrernes specielle dyrkning kan jeg ikke gaa ind paa, da spørgsmaalet for tiden maa ansees for at have mindre praktisk betydning i vort land. Jeg skal kun bemærke, at hvor mosedyrkningen drives i *stor maalestok*, er saavel i Tyskland, Østerrige som i Danmark sand- grus- og lerkjøring af mosemyrerne lidet eller intet brugt. At sand- eller gruskjøre mosemyrerne anbefales kun, hvor forholdene for en saadan tilførsel stiller sig meget gunstige, saavel hvad myrerne selv som transportforholdene for materialet angaar; men materialet *indharves* i myren, da hvidmosemyren i modsætning til græsmyren *ikke maa dækkes* af et tykkere sandlag.

Til belysning af dette punkt skal jeg tillade mig at gengive, hvad hr. ingeniør *Claudi Westh*, lederen af Det danske Hedeselskab, siger i sin bog »12 Aars Høimosekultur paa Mosestationen Pontop-

pidan«, side 18: »Da Rimpaus-kultureernes ry naaede Danmark, blev de som alle andre steder ensidig opfattede; det blev til skade for mosekultiveringens fremgang. Den almindelige opfattelse blev, at *sandtilførsel* var kjærnepunktet i al mosekultur. Ogsaa i Danmark forarsagede dette, at man selv paa høimoser allerede i 70-erne lavede Rimpaus-kulturer, altsaa dækkede dem med 4 tom. tykt sandlag. Dette gik meget galt. Selv lavmoser skal være meget *stærkt formuldede*, før saadan dækning bør udføres, da formuldningen (lufttilgangen) hemmes meget derved, men høimoserne taaler det slet ikke.

Overhovedet kan det ikke for ofte gjentages, at jordlægning af moserne vel rigtigt anvendt er fortrinligt og i det lange løb næsten uundværligt, men det er ikke *det fundamentale* i mosekulturen«.

Om disse anskuelser kan almindelig gjøres for vort land er kanske tvilsomt, da vort klima er koldere og vore mosemyrer maaske formuldner langsommere. I Sverige ved vi jo ogsaa, at anskuelsen er en noget anden paa dette punkt end i de øvrige nævnte lande, ligesom man der i det hele stiller sig noget tvilende overfor de udprægede hvidmosemyrers dyrkning.

Hvad bør Det norske Myrselskab gjøre for at fremme myr dyrkningen i vort land?

SOM herrerne ved, har det her i landet været dyrket ikke saa faa myrer. Mange af disse opdyrkinger har været heldige og givet gode resultater, medens andre igjen har været mere eller mindre mislykkede.

Den første af disse to kjendsgjæringer er glædelig, idet den viser, at myr dyrkningen i dette myrrige land *kan* lykkes.

Den anden er af flere grunde sørgelig, idet den viser, at man enten har taget fat paa opdyrkning og spildt kapital paa myrer, der ikke egnet sig for kultur, eller ogsaa foretaget dyrkningen paa en feilagtig maade.

Det vil allerede af dette fremgaa, at der i vort land findes erfaringer paa myr dyrkningens omraade.

Det første, som *Det norske Myrselskab* efter min mening bør gjøre for at fremme myr dyrkningen her i landet, er at samle og undersøge værdien af disse erfaringer, saavel gode som slette. Det viser sig nemlig, at erfaringerne ofte er saa opblandede med spekulative produkter, der lidet eller intet med virkeligheden har at gjøre, at de ikke kan staa for en fagmæssig kritik. Særlig gjælder dette ofte *forklaringerne* til de slette resultater.

Myrselskabets stedfortræder maa altsaa være myr dyrkeren behjælpelig med en mere fagmæssig undersøgelse af myrernes botaniske, fysiske og kemiske beskaffenhed m. m. og paa grundlag af disse undersøgelser i forbindelse med ganske enkle dyrkningsforsøg at give raad og veiledning angaaende myrernes dyrkning.

Denne art dyrkningsforsøg mener jeg kan anlægges ganske enkle og simple til løsningen af det specielle myrstykkets gjødslingsbehov, kalkningsbehov m. m., efter at myren i forveien er undersøgt; men det maa paasees, at forsøget anlægges paa en saadan maade, at det virkelige siger noget.

Disse smaa forsøg vil ogsaa tjene som demonstrationsfelter for de nærmestboende naboer og ikke alene vække interessen for myrdryrkingen i sin almindelighed; men den største betydning ligger maaske deri, at man lærer folk til at anstille forsøg. Men skal det sidste opnaaes, maa forsøgene gjøres meget enkle. Det er ganske mærkværdig at se, hvorledes folk bare dumper i vei med store opdyrkningsarbejder og kunstgjødselindkjøb uden i ringeste maade at føle sig frem ad forsøgenes vei.

Dette skriver sig vel væsentlig af, at man mangler kundskab; men muligens endel af skylden ogsaa ligger deri, at man ved forsøg vil faa besvaret alle mulige spørgsmaal og derved gjør forsøgene saa komplicerede, at de virker afskrækkende.

Udgifterne til saadanne smaa forsøg kan ikke blive større, end at de interesserede gaardbrugere selv maa kunne bære disse.

Foruden disse smaa forsøg eller nærmest veiledning i at anstille forsøg bør myrselskabet søge anlagt endel *større forsøgsfelter*, hvor man kan undersøge spørgsmaal, der kræver en længere aarrække til sin løsning, som f. eks. over afgrøftningsspørgsmaal, bearbejdningsmaader, jordforbedringsmidler, saatids- og varietetsforsøg med planter samt mere indgaaende og langvarige gjødslingsforsøg m. m. Særlig vilde spørgsmaal vedrørende de langvarige myrenges behandling, gjødsling og anlæg være af interesse at faa undersøgt.

Disse forsøgsfelter maa, som det vil forstaaes, være noget større, undersøgelserne mere fagmæssigt anlagte og resultaterne maa kunne almindeliggjøres til at gjælde for større omraader.

Derfor maa jordbund, plantebestand og øvrige egenskaber nøie undersøges paa saadanne felter og felterne anlægges i karakteristiske klimazoner.

Til en begyndelse i alle fald kan til gjengjæld saadanne felter være faatallige, da jeg tror, at det er ligesaa regningssvarende at finde faa sikre resultater, der hviler paa et vel undersøgt, sikkert grundlag, som at samle en masse med saakaldte »resultater«, der hviler paa god tro og antagelser.

Saadanne felter bør om mulig lægges i nærheden af meteorologiske stationer, saa man kan nyttiggjøre sig disses observationer, ligesom undersøgelsen af de udtagne jordbundsprøver maa kunne forudsættes at ske ved statens kemiske kontrolstationer.

Udgifterne til disse felter maa antagelig helt eller delvis bæres af myrselskabet. Kan felterne anlægges ved landbrugsskoler eller paa myrer tilhørende større private myreiere, hvilke jo selv har en betydelig direkte interesse af, at forsøgene anstilles, kan neppe udgifterne til

hvert enkelt felt andrage til noget større beløb; thi endel af forsøgsarbejderne kan dels tjene som direkte øvelser for eleverne, og dels indgaar arbejderne som led i de øvrige kulturarbejder, naar først planen er lagt.

Dernæst bør myrselskabet foranstaltet afholdt korte kurser og foredrag om myrdrkning, helst i forbindelse med demonstrationer paa et saadant felt eller i egne, hvor det kan være noget at se og lære paa myrdrkningens omraade.

Ved disse i grove træk paapegede midler tror jeg, myrselskabet er istand til at fremhjelpe myrdrkningen her i landet; thi paa denne maade kan man komme direkte ud til myrdrkerne og tilbyde dem den veiledning, man kan give, samtidig som denne veiledning kan bygges paa og udvikles videre paa et hjemligt, sikkert og fagmæssigt grundlag.

Paa den anden side er veien aaben til udvidelser ved oprettelse af fast forsøgsstation for myrdrkning, naar der kan skaffes penge til en saadan foranstaltning.

Et spørgsmaal, som maaske myrselskabet kunde optage til undersøgelse er, om man ikke kunde gjøre mere ud af vore kalkstens-, marmor- og mergelforekomster som jordforbedringsmidler, end som nu er tilfældet. Jeg skal ikke gaa nærmere ind paa spørgsmaalet, men kun henpege paa sagen.

Derimod vil jeg faa lov til at pege paa en tanke, som hr. overlærer *K. O. Bjørlykke* udkastet i »Norsk Landmandsblad« for 20de juli 1906, og om ikke *Det norske Myrselskab*, som jo er en landsorganisation, i alle fald delvis kunde gennemføre denne.

Hovedtanken i hr. Bjørlykkes artikkel er, at det maa findes et »mellemed«, som han udtrykker det, mellem kjøber og sælger af jord til opdyrkning, og at vi nu mangler dette led.

Jeg skal ikke gaa videre ind paa tankerne i hr. Bjørlykkes fortræffelige artikkel; men ideen kunde maaske delvis realiseres paa den maade, at ikke alene myreiere, som ønsket at opdyrke myrerne selv, kunde faa myrselskabets stedfortræder til at undersøge disse; men ogsaa myreiere, der ønsket at sælge myr til opdyrkning, fik den samme hjælp af myrselskabet, og at desuden selskabet paatog sig at avertere myrerne til salg.

Kjøberne kunde da ved henvendelse til myrselskabet ikke alene faa sikre oplysninger om myrernes beskaffenhed, omkostningsoverslag for dyrkningen og planer for denne; men man fik lidt efter lidt arbeidet en centralinstitution, hvor saavel kjøber som sælger kunde henvende sig.

Det er indlysende, at dette vilde faa betydning for myrdrkningen, idet kjøberen kunde føle sig mere tryk og priserne maaske reguleres til rimelige, ligesom man lidt efter lidt fik en oversigt over dyrkbare myrer til salg.

Foruden disse paapegede gjøremaal bør myrselskabet maaske straks forsøge, saa langt pengemidlerne strækker, at understøtte smaa private myreiere med direkte pengebidrag i en eller anden form, naar disse forpligter sig til at udføre dyrkningen, som af selskabet foreskrevet.

Al veiledning og hjælp fra myrselskabets side maa ydes uden godtgjørelse fra rekvirenternes; thi paa dette punkt som paa de fleste andre kan vi ikke direkte overføre de udenlandske metoder; thi man faar huske paa, at vore myreiere som regel er mindre bemidlede, i alle fald savnes udlandets store godsbesiddere og myrinteressentskaber; derfor, skal vi løfte noget, maa vi løfte i flok.

Jeg har forsøgt at antyde enkelte af de opgaver, som Det norske Myrselskab bør forsøge at løse paa myrdrkningens omraade.

Opgaverne er store og arbeidet og *ofrene* derefter; men gaar myrselskabet til løsningen af disse opgaver ikke med den overdrevne tro, at alt som bærer navn af myr kan opdyrkes, men dog med overbevisning om sagens store og landsgavnige betydning, saa vil det give *sit* bidrag til løsningen af den opgave at faa landets uopdyrkede strækninger ind, under plogets herredømme til gavn og glæde for os alle.

STRAFFANGER TIL MYRDRYRKNING

AF O. GLÆRUM.

PAA mange steder i Tyskland har straffanger været og er anvendt til myrdrkning, f. eks. i Holstein, Schleswig-Holstein, Hannover, Ostfriesland, Ostpreussen og i Bayern.

Det kan maaske interessere enkelte af »Meddelelsernes« læsere at høre, hvorledes arbeidet paa saadanne straffekolonier ordnes, og jeg skal forsøge at gjengive dette i korte træk uden at indlade mig paa en detaljeret fremstilling af de forskjellige koloniers administration.

Det første, der som regel maa gøres, naar en straffekoloni skal begynde sit arbejde paa en af de store udyrkede myrer, er at bygge barakker for fangerne.

Disse huse er naturligvis indrettet med sigte paa straffanger med stærke døre og oftest vinduerne i taget.

De barakker, jeg havde anledning til at se i Bernua, var indrettet med senge langs efter husets langvægge og med spiseborde staaende midt paa gulvet.

I en saadan barakke kunde ca. 30 fanger opholde sig om natten og i hviletiderne om dagen.

Umiddelbart op til fangerummet støder et mindre rum for fangevogterne, ligesom lagerrum for madvarer m. m. støder op til fangerummet.